

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
Красноармійський індустріальний інститут
Державного вищого навчального закладу
«Донецький національний технічний університет»

Кафедра соціально-гуманітарної підготовки

МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
щодо організації самостійної роботи студентів
всіх спеціальностей з дисципліни
«Філософія глобальних проблем»

Красноармійськ, 2012

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
Красноармійський індустріальний інститут
Державного вищого навчального закладу
«Донецький національний технічний університет»

Кафедра соціально-гуманітарної підготовки

МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
щодо організації самостійної роботи студентів
всіх спеціальностей з дисципліни
«Філософія глобальних проблем»

Розглянуто на засіданні
кафедри СГП
Протокол № 6
від « 31 » 01 2012 р.

Затверджено НВР Дон НТУ
протокол № 1
від « 28 » 02 2012 р.

Красноармійськ, 2012

Методичні матеріали щодо організації самостійної роботи студентів всіх спеціальностей з дисципліни «Філософія глобальних проблем»/ Укладач Дяченко Н.І. – Красноармійськ: КПДонНТУ, 2012. - 16с.

В методичних матеріалах наведено зміст і обсяг лекційного курсу, тематика семінарських занять та індивідуальних завдань, контрольних робіт. З метою ефективної самостійної роботи сформульовані методичні вказівки щодо виконання індивідуальних і контрольних робіт, орієнтовані питання підсумкового контролю, критерії оцінювання СРС. В методичних матеріалах надано список рекомендованої літератури.

Укладач: кандидат історичних наук, доцент Дяченко Н.І.

Рецензент: кандидат історичних наук, доцент Моїсєєнко Л.М.

Відповідальний за випуск: зав кафедри СГП КП ДонНТУ Дяченко Н.І.

ЗМІСТ

1.	Загальні положення.....	6
2.	Зміст і обсяг курсу	7
3.	Тематика практичних занять	7
4.	Тематика індивідуальних завдань	7
5.	Методичні вказівки по виконанню індивідуальних завдань та критерії їх оцінювання	13
6.	Тематика контрольних робіт для студентів заочного відділення ...	13
7.	Методичні вказівки щодо виконання контрольної роботи та її оцінювання	14
8.	Питання підсумкового контролю	14
9.	Критерії оцінювання знань студентів	15
10.	Список рекомендованої літератури	15

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Навчальний курс «Філософія глобальних проблем» є компонентом формування світоглядної, методологічної та загальної культури майбутніх спеціалістів. Предмет і структура дисципліни є частиною філософії, але це не заважає визначати її як міждисциплінарну. Основна проблематика дисципліни, її категоріальний апарат пов'язаний з онтологією, філософською методологією, праксеологією, соціологією, глобалістичною тощо. Дисципліна має велике значення для виявлення глобальних проблем сучасності, їх закономірності; систематизації сценаріїв майбутнього в напрацюваннях різних шкіл глобалістики; визначені умов і парадоксів глобального розвитку. Внаслідок дискусивності матеріали мають два переліки рекомендованої літератури: основна і додаткова. До основної ввійшли відповідні навчальні та довідкові видання, а до додаткової – монографії, матеріали конференцій тощо.

Дані методичні матеріали є основним документом, який охоплює всі види робіт з даної дисципліни та враховує методичні настанови кафедри соціально-гуманітарної підготовки.

Метою методичних матеріалів є забезпечення навчального процесу та самостійної роботи студентів денного і заочного відділення.

Метою викладання будь-якої філософської дисципліни, за висловом І Канта, є не навчання думкам, а навчання мислити. Тому метою дисципліни «Філософія глобальних проблем» є не тільки розвиток розумових здібностей, але і підготовка до самостійного, зрілого розуміння глобальних перетворень сучасного світу.

Основними задачами дисципліни є:

- Розвиток потреби самостійного вивчення філософської літератури;
- Інтегрувати природний, антропологічний, соціальний, технічний аспекти світогляду в історичному контексті;
- Сформувати відповідне світорозуміння і світосприйняття глобальних проблем людства;
- Виявити взаємозв'язок в системі «природа-людина-суспільство» в сучасних умовах;
- Охарактеризувати системно-динамічну єдність людини, суспільства і природи;
- Поєднати теоретичну глобалістику, футурологію (прогностику) з сучасними практичними завданнями суспільства.

Обсяг даного курсу передбачає на денному відділенні 15 годин лекцій, 75 годин практичних занять. Передбачено підготовку індивідуальної роботи на денному відділенні і контрольної роботи – на заочному відділенні. Форма семестрового контролю – залік.

**2. Тематичний зміст лекцій з дисципліни
«Філософія глобальних проблем»**

№	Назва теми	Години
1	Філософія глобальних проблем: (далі ФГП) проблеми, структура категорії	2
2	Історичні теоретичні передумови виникнення глобалістики як науки. Філософія космізму	2
3.	Сучасна глобалістика та її школи: Римський клуб, школа універсального еволюціонізму, школа «сталого розвитку»	2
4.	Глобальні проблеми сучасності та їх класифікація. Утопії і антиутопії ХХ-ХХІ століття	2
5.	Глобалістика і прогностика. Прогностика і футурологія	2
6.	Сучасна цивілізація: проблема виходу із кризи	2
7.	Україна в світі глобальних трансформація. Цивілізаційний вибір України.	3
Всього		15

**3. Тематика практичних занять
з дисципліни «Філософія глобальних проблем» (7,5 год.)**

№	Тема	Основні питання
1	Причини виникнення глобальних проблем	1. Історичні та теоретичні передумови виникнення глобальних проблем. 2. Сучасна цивілізація та її технологічні характеристики 3. Людські цінності та необхідність змін «людських якостей» (А.Печчеї)
2.	Російський космізм XIX-XXст	1. Загальна характеристика і ознаки 2. Концепція М.Федорова 3. Концепція М.Бердяєва 4. Концепція М.Моїсєєва
3.	Українська школа глобалістики	1. Загальна характеристика: виникнення, етапи, основні концепції 2. Вчення В.І.Вернадського про ноосферу. 3. Сучасна школа глобалістики в Україні

4. Тематика індивідуальних завдань

Індивідуальне завдання скла дається з 3-х тестів № 4.1, 3-х тестів №4.2, 5 базових понять № 4.3 та переліку використаних джерел.

4.1 Тест «Хто є хто?»

(за зразком першого завдання треба виконати інші)

	Відомі імена в історії глобалістики	Країна, період життя і творчої діяльності вченого	Напрямок філософії	Внесок вченого у філософію і глобалістику
	В.І.Вернадський	Росія, Україна, Франція, СРСР (1863-1945)	Філософський плюралізм, позитивізм	Учення про ноосферу як сферу вияву планетарного розуму, певного етапу розвитку біосфери
1	С.А.Подолінський			
2	Е.Леруа			
3	П.Тейяр де Шарден			
4	А.Кінг			
5	Р.Бейтсон			
6	І.Пригожин			
7	К.Поппер			
8	О.Тоффлер			
9	Д.Белл			
10	О.Хакслі			
11	Г.Кан			
12	Дж.Оруелл			
13	М.Ф.Федоров			
14	Дж.Саймон			
15	О.Л.Чижевський			
16	А.Азімов			
17	А.Печчеї			
18	М.М.Мойсєєв			
19	Дж.Форрестер			
20	Р.Арон			
21	Ф.фон Хайєк			
22	М. Фрідман			
23	М.Д.Кондратьєв			
24	Дж.Гелбрейт			
25	Г.Маркузе			
26	Л.М.Гумільов			
27	А.Кларк			

28	Е.Фромм			
29	Б.Гаврилишин			
30	О.М.Бердяєв			

4.2 Тест «Основні проекти і моделі глобального розвитку»

(за зразком першого завдання треба виконати інші)

Назва проекту або моделі	Автор	Час і місце розробки	Коротка характеристика
Світова динаміка (Римський клуб – РК)	Дж.Форрестер	США, Массачусетський технологічний інститут, 1971	Перша глобальна модель, заснована на спрощеній екстраполяції п'яти факторів (народонаселення, індустріалізації, забруднення навколишнього середовища, виробництва продуктів харчування, використання природних ресурсів)
«Ліміти зростання» (РК)	Д.Г.Медоуз, Д.Л.Медоуз	США, МТІ, 1972	
«Новий погляд на розвиток» (РК)	Я.Кайя	Японія, 1973	
«Латиноамериканська модель глобального розвитку» (Фонд Барилоче)	А. Ерера	Аргентина, 1974	
«Людство біля поворотного пункту» (РК)	М. Месарович, Е.Пестель	США-ФРН, 1974	
«Проблеми подвійного населення» (РК)	Г.Лінеман	Голландія, Амстердамський університет, 1975	
«Перебудова міжнародного	Я. Тінберген	Голландія, 1976	

порядку» (РК)			
«Майбутнє світової економіки» (ООН)	В.Леонтьєв	США, 1976	
«За межами доби марнотратства» (РК)	Д.Габор, У.Коломбо	Італія – Канада, 1976	
«Цілі на людства» (РК)	Е.Ласло	США,1977	
«Європа 2000» (Європейський культурний фонд)	П. Хол	Англія, 1977	
«До повної зайнятості і стабільності» (організація економічного співробітництва і розвитку – ОЕСР)	П. Макрекен	Франція, 1977	
«Енергія – зворотний рахунок» (РК)	Т. Монбріаль	США-ФРН,1978	
«Глобальна макроекономічна модель» (РК)	О.Оніши	Японія, 1978	
«Зустріч з майбутнім» (ОЕСР)	Ж.Лезурн	Франція, 1978	
«Нема меж навчанню» (РК)	Дж.Боткін М.Ельманджра , М.Малиця	США, Марокко, Румунія, 1979	
«Південь – Північ: стратегія виживання» (Комісія з питань міжнародного розвитку)	В.Брандт, Н. Хіт, У. Пальме	ФРН, Англія, Швеція та ін.. 1980	
«Світовий виклик» (Міжнародна футурологічна група)	Ж.-Ж Серван-Шрейбер та ін.	Франція, 1980	
«Третій світ»: три чверті світу» (РК)	М.Герньє	Франція, 1980	
«Діалог про багатство і благоденство» (РК)	О. Джиарині	Італія, 1980	

«Дороговкази у майбутнє» (РК)	Б.Гаврилишин	Швейцарія, 1980	
«Світ-2000» (Рада з якості навколишнього середовища США)	Адміністрація президента США Дж.Картера	США, 1980	
«Глобальне майбутнє: час діяти» (Рада з якості навколишнього середовища США)	Адміністрація президента США Р.Рейгана	США, 1981	
«Реалізуємо можливе: позитивний дороговказ у майбутнє» (Американська асоціація РК)	Дж.Річардсон	США, 1982	
«Гея» (обчислювальний центр АН СРСР)	М.М.Мойсєєв	СРСР, 1982	
«У джерел майбутнього» (ЮНЕСКО)	А. М'боу	Франція, 1982	
«На радість і горе: мікроелектроніка і суспільство» (РК)	А.Кінг	ФРН, 1982	
Модель «ФОРКАСТ» (Об'єднаний комітет начальників штабів)	П.Страух, Дж.Гурта	США, 1985	
«Перспективи» (Всесвітнє товариство вивчення майбутнього)	Е.Корніш	США, щорічний прогноз	
«Життя в майбутньому»	А.Азімов	США, 1985	

4.3 Тест «Визначення базових понять»

(скласти словник за зразком визначення першого)

1. Алярмізм (від фр. Alarme – тривога) – песимістична характеристика глобальних прогнозів-попереджень, що породжує у людей почуття безвиході, тривоги за майбутнє, панічні настрої. Значна частина доповідей Римському клубу має алармістський характер.

2. Антиутопія.
3. Біосфера
4. Верифікації принцип.
5. «Відкрите суспільство»
6. Глобалістика.
7. Глобальне прогнозування (моделювання).
8. Гомеостаз.
9. Ігрове моделювання
10. Демографічне прогнозування
11. Екологія, екологічна глобалістика.
12. Економічна глобалістика
13. Екосистема
14. Екорозум
15. Екологічний імператив
16. Етосфера
17. «Ефект Едипа» (саморуїнування і самореалізація прогнозів)
18. Інтуїція злагоди
19. Теорія конвергенції
20. Коеволюція
21. «Ліміти зростання»
22. Методологія глобалістики
23. Межа заборони (остання межа)
24. Мальтузіанство, неомальтузіанство.
25. Методи екстраполяції
26. Методи експертних оцінок
27. Моніторинг
28. Морфологічний аналіз
29. «Новий гуманізм»
30. Нормативне прогнозування (моделювання)
31. Ноосфера, ноосферогенез
32. Нульове зростання
33. Оптимальне прогнозування
34. Прогрес, його критерії
35. Політична глобалістика
36. Принцип самоорганізації
37. Прогностика
38. Принцип невизначеності
39. Пошуковий прогноз
40. Репрезентативність інформації
41. Системний аналіз (системно-структурний аналіз)
42. Сценарний метод.
43. Синергізм, синергетика, синергетичний підхід.

44. Соціальна екологія
45. Тренд, тренди історичних аналогій
46. Техносфера
47. Факторний аналіз
48. Футурологія
49. Цивілізація
50. Якість життя

5. Методичні вказівки по виконанню індивідуальних завдань та критерії їх оцінювання

Робота виконується в учнівському зошиті (12-14с) у рукописному вигляді або друком до 10с. формату А4.

Робота вимагає відповіді на 6 тестів та визначення 5 базових понять. Максимально тести оцінюються в 0,5 бали кожний, базові поняття – максимально 0,5 бали. За акуратність та відповідне вимогам виконання роботи та переліку використаних джерел студент отримує 0,5б.

Строк перевірки індивідуальної роботи – 10 днів. Виконання індивідуальної роботи є однією з підстав отримання заліку (інші підстави – робота над опрацювання лекцій та підготовка і участь в семінарах з дисципліни).

Студенти, які не виконали індивідуальну роботу, до заліку не допускаються.

6. Тематика контрольних робіт для студентів заочного відділення

1. Сучасне розуміння сутності глобалізації.
2. Поняття глобальних проблем, їх класифікація і динаміка.
3. Соціально-економічні фактори глобалізації.
4. Демографічні особливості розвитку глобального суспільства.
5. Глобальна екологічна ситуація.
6. Людство в пошуках рішення глобальних проблем.
7. Поняття футурології в філософії.
8. Сучасна футурологія про моделі майбутнього.
9. Внесок В.І.Вернадського в глобалістику.
10. Поняття ноосфери і ноосферогенезу
11. Проблеми глобалізації інформаційного простору.
12. Римський клуб як школа глобалістики.
13. Міжнародний тероризм як глобальна проблема.
14. Цивілізаційний вибір України.
15. Парадокси глобальної і регіональної (національної) безпеки.
16. Прогностика як наука про закон і методи прогнозування.
17. Класифікація методів прогнозування.

18. Моделі глобального розвитку (Д.Белл, Дж.Форестер, Д.Медоуз, М.Месарович, Е.Пестель, Г.Лінеман, В.Леонт'єв.)
19. Якість і верифікація прогнозів. Ефект Едипа.
20. Географічний детермінізм Ш.Монтеск'є як передумова вивчення глобальних проблем сучасності.
21. Поняття категорії «цивілізація» в сучасній науці.
22. Типологія цивілізацій: сучасний стан проблеми.
23. Міжцивілізаційні впливи: традиції і інновації в сучасному розвитку.
24. Взаємовідносини України і Європи як проблема розвитку європейської історії.
25. Україна і Росія – проблеми геополітики
26. Поняття постіндустріального (інформаційного суспільства)та його ознаки.
27. Роль традицій в розвитку сучасного світу.
28. Поняття науково-технічного прогресу як соціальна проблема.
29. Маргінальність як соціальна проблема.
30. Внутрішні і зовнішні фактори динаміки глобальних проблем.

7. Методичні вказівки щодо виконання контрольної роботи та її оцінювання

1. Вибір теми здійснюється згідно номеру залікової книжки за останньою цифрою.
2. Робота виконується в учнівському зошиті (12-14 с.) у рукописному вигляді або друком до 10 сторінок формату А4
3. Робота повинна мати план і вказівку на використані джерела (не менше 3-х). План включає: вступ, 2-3 питання, висновки.
4. Заочники реєструють роботу (ауд.1.217). За результатами звертатися до викладача – доц.. Дяченко Н.І. у години консультацій за розкладом.
5. Строк перевірки роботи – 10 днів з дня реєстрації. Роботу треба здати за 10 днів до сесії.
6. Студенти, що не мають зарахованої контрольної роботи, до заліку не допускаються.

8. Питання підсумкового контролю

1. Предмет, структура принципи філософії глобальних проблем.
2. Історичні і теоретичні передумови виникнення глобалістики
3. Структура, види, динаміка глобальних проблем сучасності.
4. Класифікація сучасних проблем сучасності
5. Основні моделі і проекти глобального розвитку
6. Економіка і політика антиглобалізму
7. Глобальні проблеми сучасності в утопіях і антиутопіях.
8. Глобалістика і прогностика

9. Методи прогностики
10. Шляхи розв'язання глобальних проблем сучасності
11. Основні школи глобалістики
12. Україна в контексті глобалістики.

9. Критерії оцінювання знань студентів

Навчальна дисципліна «Філософія глобальних проблем» вивчається протягом одного семестра. Вид семестрового контролю – залік.

Вивчення дисципліни передбачає систематичну аудиторну роботу студентів, самоосвітню діяльність з опрацювання лекцій, підготовку до семінарських занять, вивчення нормативно-правових документів, їх аналіз з метою захисту прав. Студенти готують реферативні повідомлення на практичних заняттях згідно тематики, наданої в програмі та отримують залік при відсутності пропусків занять та виконанні реферату на семінарі.

Загальна кількість балів переводиться в національну шкалу та ESTC за схемою: Відсутність пропусків занять – 2 б.

Активна участь на семінарах – 1 б.

Виконання реферату – 2 б.

«Зараховано» - А – 5,0

В – 4,5 – 4,9

С – 3,5 – 4,4

Д – 3,0 – 3,4

Е – 2,5 – 2,9

«Не зараховано» - FX- менше 2,5б.

10. Список рекомендованої літератури

Основні:

1. Білодід Ю.М. Філософія: український світоглядний акцент. – К.: «Кондор», 2006. – 356 с.
2. Вандишев В.М. Філософія. Екскурс в історію вчень – понять: Навч. посібник. – К.: «Кондор», 2006. – 474 с.
3. Філософія. Навчально-методичний посібник для студентів технічних вузів. Під ред. Л.О. Алексеевої, Р.О. Додонова та інш. – Донецьк: ДонНТУ, 2004. – 180 с.
4. Філософський словник (не раніше 1990 р.)
5. Муза Д.Е. Введение в глоба листику: Учебное пособие. – Донецк, 2010. – 240с.
6. Цивилізація: от локального к глобальному граду. Монографія. – Донецьк: ДонНТУ, 2008. – 236с.

Додаткові:

1. Бестужев-Лада В. Альтернативная цивилизация. – М.: Владос, 1998. – 482с.
2. Дергачев В.А, Глобалистика. – Львов: Новый свет – 2000, 2004. – 392с.
3. Шапиро Р. Прогноз на будущее / Р.Шапиро. – М.: АСТ, 2009. – 537с.
4. Хардт М., Негри а. Империя – М.: Праксис, 2004. – 216с.
5. Степин В.С. Эпоха перемен и сценарии будущего. – М.: ПФРАН, 1996. – 186с.

МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
щодо організації самостійної роботи студентів
всіх спеціальностей з дисципліни
«Філософія глобальних проблем»

Дяченко Наталія Іванівна

Підписано до друку 07.03.2012 Формат 60×84 1/16. Ум. друк. арк. 1,0
Друк лазерний. Замовлення № 05/12. Тираж 50 прим.

Надруковано в Видавничому центрі КП ДВНЗ „ДонНТУ”